

גאוגרפיה – אדם וסביבה

היערכות ללמידה ב"גאוגרפיה אדם וסביבה" בהערכה בית ספרית לבגרות – תשפ"א

מבוא:

מסמך זה בא לסייע בתכנון תהליך הלמידה וההערכה הבית ספרית לבגרות (ציון שנתי או ציון סופי) לקראת מועד קיץ תשפ"א, במקצוע "גאוגרפיה אדם וסביבה" ביחידות הליבה לבגרות (60%). בעקבות משבר הקורונה, המעבר ללמידה היברידית וההחלטה על מתן בחירה לתלמיד בין בחינת בגרות חיצונית לבין הערכה בית ספרית, מצורפים להלן מתווים לדרכי הוראה והערכה ב"גאוגרפיה-אדם וסביבה". המורה ובית הספר יבחרו את מתווה הלמידה המתאים עבור תלמידיהם בהתאמה לתנאי הלמידה בבית הספר.

חשוב לציין כי יש ללמד את הידע, המיומנויות והערכים שהוגדרו במיקוד לשנה זו (מצ"ב קישור לתכנית הלימודים ובה פירוט מוקדי ההוראה, מושגים נלווים, מיומנויות וערכים ועוד). יש לבצע את תכנון דרכי ההוראה וההערכה החלופיות תוך שימת דגש על שילוב מיומנויות וערכים וכן תוך התייחסות למטרות הפדגוגיות המרכזיות הקשורות ללמידה מרחוק: פיתוח לומד עצמאי, פיתוח למידה שיתופית, העמקת אוריינות המידע והמדיה.

חומרי למידה ובכללם השיעורים המצולמים לבגרות ניתן למצוא במרחב הפדגוגי – גאוגרפיה אדם וסביבה

ציון הבגרות הבית ספרי צריך לשקף באופן מהימן את תפקודו של התלמיד, את ידיעותיו ואת מידת שליטתו במיומנויות הגאוגרפיות. כמו כן חשוב שהציון יהיה מורכב מהצטברות של אירועי הערכה לאורך זמן ומאירוע סיכום. יש לבנות את אירועי ההערכה לאורך כל השנה, בהלימה לדרך ההערכה באירוע המסכם. המשקלות לכל אחד מהאירועים הינם להחלטת המורה ובית הספר, על פי ההיקף והאופי של כל שלב בלמידה ובאירוע ההערכה.

כחלק מההיערכות, יש להכין טבלת אקסל מסודרת של כל תלמידי הכיתה הלומדים את המקצוע, לפי סמל שאלון, ובו פירוט המבחנים והמשימות על פיהם יינתן הציון.

שימו לב: באופן מתן הציון של אחד מתחומי ההתמחות (הפיתוח והתכנון המרחבי/האדם במרחב החברתי תרבותי/כדור הארץ והסביבה) - לא חל שינוי והוא ימשיך להוות 40% מהציון בתעודת הבגרות ב"גאוגרפיה-אדם וסביבה". פרטים במרחב הפדגוגי – הערכה בית ספרית (40%)

הצעות לדגמי למידה הערכה על החומר שהוגדר במיקוד לשנה"ל תשפ"א (ניתן לשלב בין שתי האפשרויות):

אפשרות א': פורט פוליו עם פריטים המשקפים ידע מיומנויות וערכים

הפורטפוליו יהיה מורכב מאירועי הערכה מסוגים שונים ובהיקפים שונים. משקלו של כל פריט ומספר המרכיבים בפורטפוליו הם על פי שיקול דעתו של המורה ובהתאמה להיקף הלמידה והיקפה של משימת ההערכה. למשל: **מצגות שיתופיות, הכנת משחקים לימודיים, פרזנטציות, הגשת עבודות, בחנים ומבחנים וכן - אירוע מסכם.**

בבניית כל פריט למידה והערכה צריך לקחת בחשבון את הסעיפים הבאים:

1. מה הוא בא להעריך (ידע, מיומנויות, ערכים)
 2. מה היקף ההערכה – כמה זמן מוקדש להכנת הפריט?
 3. מי מגיש את הפריט? אישי או שיתופי
 4. הערכת הפריט: מחוון ההערכה המלצות להערכת עמיתים, הערכה עצמית, הערכת מורה
- לאחר הגשת חלקי הפורטפוליו יהיה אירוע מסיים (ראו להלן)
יש להכין מחוון לידע מיומנויות וערכים וכן מחוון למקוריות, יזמות, תהליך העבודה

דוגמאות של דרכי למידה והערכה חלופיות לנושאי הוראה במסגרת הפורטפוליו:

- צפייה בשיעור מוקלט (רלוונטי לפרקי הלימוד השונים, בהתאמה למיקוד). שימו לב: השיעורים מורכבים ממספר חלקים, אשר פוצלו למספר שידורים. השיעורים המצולמים מצויים [במאגר ההקלטות במרחב הפדגוגי](#). מצ"ב [הצעה](#) להיערכות המורה לקראת שיעור המלווה הצפייה בשיעור מוקלט.
לאחר הצפייה בשיעור, התלמיד יבצע, על פי החלטת המורה, משימות מדף היערכות לצפייה וכן מהמשימות הבאות:
- התלמידים יענו על המשימות שניתנו במהלך השיעור (משימה אחת או יותר לפי קביעת המורה).
- התלמידים יסכמו את הנלמד בשיעור (על כל חלקיו) בדרכים מגוונות: באמצעות הכנת סרטון, מפת מושגים, מיפוי תופעות, הכנת תרשים זרימה¹ וכד'.
- התלמידים יכתבו לגבי השיעור (על כל חלקיו) בו צפו שאלה או שתיים בעלות שלושה סעיפים, בסגנון השאלות בבחינת בגרות. על השאלה לשלב נתונים ו/או מידע ויזואלי אחר (מפות, תמונות רלוונטיות, גרפים, אינפוגרפיקה וכדומה).
- מסעות גאוגרפיים - אירוע מסכם של כל פרקי הלימוד או אחד מהם (אירוע מסכם מהווה חלק מהפורטפוליו, אך מומלץ לתת לו משקל התואם את היקפו).
מומלץ כי התלמידים יכינו תכנון שלהם למסע/מסעות גאוגרפיים:
מסע בארץ ישראל ו/או מסע באחת ממדינות המזרח התיכון ו/או מסע בשתיים ממדינות העולם (למעט מדינת המזרח התיכון). רצוי מדינה מהעולם המפותח ואחת מהעולם התפתח/המתפתח).
- מומלץ כי משימת סיכום זו תכלול: מפת המסע המוצע בכל אחת מהמדינות, תעודת זהות גאוגרפית כללית על כל אחת מהמדינות (מיקום יחסי ומוחלט, סוגי אקלים עיקריים, יחידות הנוף העיקריות, מספר תושבים ושטח המדינה), פירוט מסלול המסע כולל מפה ותיאור של לפחות חמש נקודות עניין במהלכו ונימוק בחירת מסלול המסע הנבחר בכל אחת מהמדינות. יש לשלב בעבודה לכל מדינה מפות, תמונות, סרטונים ונתונים עדכניים ממאגרי מידע רלוונטיים ועוד - לפחות מפה

¹ ניתן להיעזר במדריכים הנמצאים ב[קטלוג החינוכי](#)

ושני ייצוגים נוספים לכל אחת ממדינות המסע. כמו כן, יש לשלב במסע בחינת סוגיות הקשורות בשימור ופיתוח או ביחסי אדם סביבה או חקר של סוגייה גאוגרפית אחרת במרחב המסע.

אפשרות ב: מבחנים מסוגים שונים

מורה המעוניין להעריך את תלמידיו בדרך של מבחן, יכול להתאים את הלמידה בשנה זו להערכה על ידי מבחנים מסוגים שונים ובסביבות שונות ומגוונות, בהיקפים משתנים.

1. מבחן בקיאות – מבחן מוגבל בזמן וללא שימוש בחומרי עזר, המתמקד בהערכת הידע הנרכש וכולל בדיקת ביצועי הבנה בסיסיים. מומלץ להשתמש בסביבת MY TEST BOX¹.
2. מבחן בעל פה מרחוק או מקרוב – מבחן מוגבל בזמן וללא שימוש בחומרי עזר, המתמקד גם בכושר הניסוח וההבעה בעל פה.
3. מבחן עם חומר פתוח – מבחן מוגבל בזמן וגמיש בשימוש בחומרי עזר, המתמקד במיומנויות יישום כגון ניתוח והשוואה. מומלץ להשתמש בסביבת MY TEST BOX.
4. מבחן בית – מבחן הניתן לזמן מוגדר-ממושך יותר ולא מוגבל בשימוש בחומרי עזר, המתמקד במיומנויות יישום גבוהות, כגון חשיבה יצירתית וביקורתית. מומלץ להשתמש בסביבת MY TEST BOX.
5. מבחן בית שיתופי – מבחן הניתן לזמן מוגדר אך גמיש ולא מוגבל בשימוש בחומרי עזר, הניתן לקבוצת תלמידים להגשה משותפת, ומתמקד גם במיומנויות עבודת הצוות של התלמידים. מומלץ להשתמש בסביבת 'MY TEST BOX סביבת googleforms וכד'.
6. מבחן מסכם - מבחן מפמ"ר או מבחן בית ספרי. מומלץ להשתמש בסביבת MY TEST BOX.